

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal:
Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgőnycim: Közlöny, Arad.
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 482 Lel.
Fél évre ... 241 Lel.
Negyed évre ... 108 Lel.
Havonta ... 80 Lel.

Hirdetések díjazás szerint
vételnek tel.

* Megjelenik naponta reggel.

Lei-manőver.

Eleven husunkon érezzük napról-napra mindennél fájóbban, hogy pénziünk, a leu folyton esik. Miért van ez? — kérdezzük önmagunktól akaratlanul is. Talán rossz volt a termés? De hiszen ennek minden ellentmond, az idén rekord termése van Romániának. Kiszáradtak volna a petroleumforrások és kevesebb petroleumot exportálnánk külföldre? Avagy leégték az erdők, megállt volna a szénbányászat, esetleg víz alá kerültek a sóbányák? Mindezek a szerencsétlenségek elkerülték az országot. A leu esése körül csak egy tény kristályosodik tömörjegeccé és ez: **pénziünkkel galád spekuláció folyik** és ennek hatásait érezzük mi az eleven testünkön.

A spekuláció szövevényébe betekinteni nem áll módunkban és így csak feltevésekre szorítkozhatunk és a múltak szomorú tapasztalataiból meríthetünk. Minden újságolvasó ember emlékszik még arra, ami tavaly ilyenkor a lejel történt. Francia érdekcsoportok előre összehárolták a román gabonát fix letárban. Amikor a kötés megtörtént, ravasz pénzügyi manővert kezdtek azzal a céllal, hogy minél kevesebb frankot fizessen a megállapított fix-letért a franciák és tervszerűen kontremindát kezdtek külföldön a mi valutánkat. Ha jól emlékszem, sikerült a leu tavaly Zürichben jóval a kettő alá nyomni. A kötés megtörténtkor Zürichben három állott a leu, a perfektuálás alkalmával azonban már lezuhant kétfőre. Tehát egy harmadával kevesebb frankot kellett fizetnie Franciaországnak a gabonáért, mint a mennyi frankért tulajdonképpen azt megvásárolta.

A franciáknak nagyon kedves Románia akkor, amikor ugyszólván fogyasztást területnek használják fel a francia kelme, pipere, parfüm és egyéb árnyékvárosító anyagok fogyasztására. De ha arról van szó, hogy Franciaország legyen a fogyasztási tere a román gabonára, akkor a francia kedvesség és előzékenység minduntalan manőverekhez folyamodik és nem állt olyan szélső helyzetbe, mint a leu lecsúszása. Ez az évről-évre megismélt tervszerűség csak arra jó, hogy megingassa a franciákba, mint protektorokba és jóakarókba vetett hitüket.

Nem tudjuk, hogy ezáltal is mit értek el, más külföldi gabonaszpekulánsok akarnak-e milliárdokat nyerni a román kenyérmagvakon, de annyi bizonyos, hogy a leumacchináció azért folyik, mert egyes külföldi érdekeltségek zsebüket ismételtelen megtönni készülnek a román gazda egész évi munkájának gyümölcsével. Pillanatnyilag sikerrel is kecsegtet működésük és ugylászik, eredménnyel dolgoznak ellentünk, de meg vagyunk győződve róla, hogy a kormány éberségét nem kerüli el ez a csunya játék és módot talál rá, hogy körmükre üssön az üzérkedőknek. A leu sorsát az ilyen játék nem befolyásolja, mert amíg Románia földje gabonát terem és ez a jótalaj egészséges föld terem is gabonát, amíg a petroleumforrásokból buzog a kőolaj és azt waggonok hosszú sora viszi külföldre, amíg a beláthatatlan erdőrengetegben megállás nélkül folyik az intenzív erdőkitermelés, amíg a szénbányákból ezer és ezer tonnaszámra hozzák felszínre a fekete gyémántot és amíg a sóbányákból szorgos kezek megállás nélkül fejtik a fehér sótömböket, addig a külföldnek szüksége van a leure, hogy ezeket megvásárolhassa. — Ezekben a nehéz napokban, amikor a spekuláció leszorítja a leut,

mi újból lelket akarunk önteni mindenkibe, aki józanul számolni és gondolkodni tud, hogy a román valuta szilárd, mert olyan fedezet áll mögötte, amivel kevés európai ország dicsekedhetik.

Romániának, Európa egyik leggazdagabb országának a pénze, ennek a visszatartó csunya manővernek a visszaverése után.

A Stinnes-csoport a román politikában.

— A Lupta komoly formában ír Marghiloman és Averescu fuziójáról. —

Bucurestiből táviratozzák: A Lupta kiméletlen harcot hirdet Marghiloman Sándor volt miniszterelnök ellen, aki ismét az ellenzéki politika középpontjába került. A támadás okának azt tartják, hogy Marghiloman

kitejelentette, hogy

koncentrációs kabinetet lehet alkotni. Marghiloman akcióját azonban a Lupta is annyira komolyan látja, hogy fontolóra vette azokat a fuziókat, amelyek pártját megerősíthetik. Marghiloman Averescu néppártjával folytat tárgyalásokat, amelyek nemcsak ezzel a párttal való együttműködést, hanem fuzionálást is céloznak. Averescu

egyik legerősebb pártvezetőségi hive, Argetoianu volt belügyminiszter sokoldalú elfoglaltságára való hivatkozással a napokban bejelentette a néppárt vezetőségéből való kilépését. Averescu ezt a lépést arra magyarázza, hogy Argetoianu ezzel harcot kezdett a néppárt keretén belül levő ellenséggel ellen. Averescu szerette volna Argetoianut lemondásának visszavonására bírni, de számolnia kellett Argetoianu ellenségeivel is, akik éppen ebben az esetben hagyták volna ott a pártot és idéztek volna egy pártbomlást. A kényes döntés megoldására Averescu nem talált más módot, mint hogy felszólította Argetoianut vagy vonja vissza a párt vezetőségi tagságról való lemondását vagy lépjen ki magából a párt

Tátrai fecskék.

(Kis levél Tátraházról.)

Az éjjel a szanatórium terraszáról lesodort egy fecskefészket a vihar. Reggelre, a napfényben, a terrasszon, ott gubbasztott három árva, kivert, bánatos kis fecskefiókka. Kiköltetés történt. Felmondás nélkül. Új lakástörvény nélkül. Itt van három kis lakástalan fecske. Három kistájerolt madár. Három partáj, a terrasz tetején. Ugy néztek rám, a kis gyufafej-szemükkel, mintha én lőttek volna ki őket a fészkeikből.

Arsieróban, 1917-ben, egy ádázad salzburgi katonát láttam fölfordulni a vérben és a srappellben. Szegeden egyszer akasztást néztem végig. Az ádándi erdőben, Somogyban, egy vérző szarvas mellett dühöngtem tehetetlen fájdalommal. Láttam pesti utcákon végigsikoltani a forradalom végzetét, jártam nyomortanyákon, és börtönök rácsozata mögött: de most itt, a kis fecskék mellett,

ten álltam, mint egy cölöp az országuton. Soha ilyen nevelés nekem nem éreztem magam. Olyan gyáva és tudatlan lettem egyszerre, mint egy kisgyerek. Ez az egész mérhetetlen nagy fecsketragedia fölsírt bennem és a Sors kiszámíthatatlan viharát jajongták, mint távoli óceánok orkánjai. Az égboltozat összeért a földdel és én majdnem összeestem.

És leginkább: most hát mihez kezdek ezzel a három fecskével? Fecske! Fogalmam sincs, hogy mit eszik. Vagy esetleg, hogy mit iszik. Egyáltalán: szopik-e, vagy etetni kell? Rémes. Természetrajzból ketteseim volt, összevesztém Pécssett a realban a Róna tanárurral, mert nem tudtam a füstös gyöngyikét latinul. A fecskét sem tudom latinul. Rémes. Reggel van. Kilené óra, a fenyvesek ottják a drága gyantát, zöld és érett levegőt. Most megbukom természetrajzból, mehetek pótvizsgára. Egy kávéskanálban vizet vittem nekik, hátha isznak? Kenyérmorzsát is, hátha esznek? Abszolút bojkotál-

lak. Nem ittak és nem ettek. Három pár madárszem meredt rám szemrehányó rebbenésekben. „Látod, miért nem tudod, hogy mit csinálj velük? A nyakkendődet szabad megkötnöd? A cipőszíjjal tudsz bánni? Milyen köntözetet használsz? Ugy-e, tudod, hogy XV-ik Benedek pápa meghalt és azt is tudod, hogy Harding utóda ki lesz és azt is tudod, hogy az ógörög panegyrikusok milyen ritmusra jártak és még azt is tudod, hogy az orosz maximalisták, hogy viszonylanak Buchariu Nikolajev és arról is lehet fogalmad, hogy kik próbálták kikészíteni Copernicus tételével és azt nem tudod, hogy most mivelünk mit kezdj? Nem szégyenled magad? Ideutazol Csehországba és nem tudod, hogy mit csinálj három kis fecskével? Itt akadsz meg? Itt zök-kensz ki? Pfúj. Szégyeld magad!”

Igy néztek rám a fecskék. Ilyen szemrehányó mondatokban. Talán én lőttek ki őket a fészkeikből? Mikor segíteni akartak rajtuk? Tá-

ből is. Averescu tisztázni szeretné a helyzetet, de a kérdést sem a pártvezetőség elé vinni nem meri, sem pedig egyedül elintézni nem akarja. Averescunál most már a kérdés nimbusz dolga, amit Argetoiánutól félt. A helyzetet azért is szeretné tisztázni, mert ha sima uton megszabadulna Argetoiánutól, akkor vagy Marghiloman pártjával vagy a parasztpárttal fuzionálna.

A *Lupta* írja ezeket, amely hosszú időn át azt hirdette, hogy a két államférfi együttműködése lehetetlen, már pedig a fuzió valószínű következménye Marghiloman és Averescu kollaborálása. Averescu bizik nevének varázserejében, pártja azonban attól fél ebben az esetben, hogy a néppárt teljesen beolvadna és eltűnnék Marghiloman pártjában. Goga Octavian szereplése is komplikáltabbá teszi a helyzetet, aki nyílt levelet írt lapjában és ebben kijelentette, hogy visszautasítja az erdélyiek nevében egy Marghiloman, mint a Lupu-Michalache féle kombinációt. Averescu maga is súlyos kérdésnek látja a parasztpárttal való együttműködést, mert Lupu és Michalache emberei nem szívesen látott emberek a királyi udvarnál. Annál megoldhatóbbnak látja a Marghilomannal való fuzionálást, akiről úgy tudja, hogy kedves embere a királynak. A *Lupta* ezzel az utóbbi kombinációval kapcsolatban azt írja, hogy már dolgoznak a németbarát ügyöknél, akik létre akarják hozni a Marghiloman-Averescu fuziót. A két párt fuziójának lehetővé tételére és financiális tekintetben való konszolidálására már meg is indult

az akció, amelynek első gyümölcse egy gyári vállalat. *Rascanu* tábornok, volt hadügyminiszter

Leleplezés a háborus Olaszországról.

(Miért nem akarta Giolitti a háborút? Egy óvatos békepolitikus emlékirata.)

Az olasz háborus kormány miniszterelnöke, Giovanni *Giolitti* most adta ki emlékiratait, amelyben érdekes adatokkal védi magát azért, hogy harc nélkül győzni engedte a háborus pártot 1915 májusában, noha előre látta a háboru súlyos terheit, hosszú lejárátát, súlyos következményeit és noha mögötte állott az olasz parlament mindkét házának erős többsége.

Német márkák.

Az egyik ok igen egyszerű megfontolás volt: a német nyomás alatt a bécsi külügyminiszterium által kilátásba helyezett egyezmények, elsősorban a lemondás Triesztről, megmenthették volna a békét. De Triesztert és Auszria többi olasz lakosságú területét nem kaphatta meg, csak egy olyan olasz kormány, amelyről Bécsben tudták, hogy komolyan akarja a háborút. *Salandra* és *Sonino* tehát megkaphatták volna a háboru nélkül is Triesztert, de a *Giolitti* megmenthette volna a békét, ha megkapja Triesztert, de nem kapta volna meg Triesztert mert Bécsben tudták róla, hogy nem akar háborút... Ha pedig Trieszt nélkül kezd kormányozni *Giolitti*, akkor a békepárt vezetéséből a házaánulók pártjának részévé lett volna az olasz közvélemény szemében, néhány hét alatt.

Berlinben van és ott folytat tárgyalásokat ebben az ügyben a *Sinnés* csoporttal.

Hiszen már amúgy is természetesen folyt a tárgyalások hadjárata *Giolitti* ellen, akít többek közt azzal vádoltak meg a háboru agitátorai, hogy néhány millió márkát zápotott Németországtól és ezért állott a békemozgalom élére. Néhány millió márká még nagyon volt akkor és nem egy német regény ára, ami nem sokat von le a vád releváns voltából. De a vádnak sok hívője akadt és az ilyen vádak ellen egyre nehezebb lett volna védekezni, ha *Giolitti* nem tudja Triesztre kitűzni az olasz zászlót.

Az olasz tárgyalásoknál Burján mindenekelőtt azt a katasztrófális hibát követte el, hogy akart területi engedményeket adni, de úgy, hogy az átadás csak a háboru után történjék meg, tehát egyrészt nem vonta le a konzekvenciákat Olaszország bizalmatlanságából, amelyet pedig ígérekkel és kivált titkos ígérekkel nem lehetett leszerelni, másrészt pedig nem látta be azt, hogy Olaszországban minden kormány helyzetét bizonytalanná fogja tenni a háborus agitáció addig, amíg nem lehet az agitáció méregfogát húzni a háborus párt által hirdetett céloknak legalább részleges elérésével, békés uton.

Giolitti nem akart háborút, mert tudta, mit jelentene a háboru Olaszország számára, de ez nem jelen-

telt azt, mintha *Giolitti* barátja lett volna az osztrák-magyar monarchiának. *Giolitti* fájdalmasan céltalannak látta a háboru terheit vállalását Olaszország által, már azért is, mert érzése szerint az osztrák-magyar monarchia soha föltartoztathatatlanul és megváltoztathatatlanul eldölt — a hadüzenet órájában. 1914 nyaratól fogva *Giolitti* úgy látta a helyzetet, hogy a háboru vége szükség-szerűleg meghozza az osztrák-magyar monarchia alkatrészre bomlását és így az olasz vidékek Olaszországnak fogják jutni, még akkor is, ha Olaszország egyetlen diplomáciai lépést nem tesz az olasz-osztrák határ megváltoztatásának érdekében. *Giolitti* nem lehetett a monarchia barátja azért sem, mert a kezdet kezdetétől fogva elveszettnek látta a Habsburgok birodalmát és *Giolitti* nem tartozik az olyan politikusok közé, akik elveszett ügyek mellé szegődnek. Azonfelül pedig *Giolitti* háromszor volt olasz miniszterelnök a hármasszövetség fennállása alatt és ekkor szerzett tapasztalatai folytán is igen hívős érdeklődéssel nézett Bécs felé. Hiszen az emlékiratok azt a vádat állítják föl, hogy a bécsi külügyminiszterium már a Balkán-háboru alatt is két alkalommal próbálkozott meg a háboru földözésével.

Két megelőző háboru.

A Balkán-háboru idején eléggé indirektté változott a diplomáciai érintkezés Olaszország és az osztrák-magyar monarchia között azért, mert *Mérey* Kajetán, a monarchia római nagykövete, igen különös személyiség volt és gyakran választott olyan érintkezési formákat, amelyek egyébként nem szokásos diplomaták között — mondja *Giolitti*, „San Giuliano és én is néha csak nehezen tudtuk leküzdeni azt az érzésünket, hogy jó volna az ajtón kirönteneni *Méreyt*...” *Giolitti* és külügyminisztere éreztették Bécsben ellenszenvüket *Mérey* iránt, részben azalatt is, hogy *Mérey* megkerülésével próbálták lebonyolítani a diplomáciai érintkezést, de *Berchtold* gróf nem vette tudomásul az olasz kormány bizalmatlanságát *Mérey*vel szemben.

Az első háborus provokáció a bécsi külügyminiszterium részéről a Balkán-válság alatt, 1913 márciusára esik, amikor *Mérey* azt az utasítást kapta, hogy nyerve meg az olasz kormányt egy közös flotta-demonstrációra Montenegroval szemben. Olaszországnak és az osztrák-magyar monarchiának akkor közös érdeke volt az albán fejedelemség kiépítése, hiszen Olaszország érdekeivel ellenkezett az hogy Szerbiából erős adriai hatalom legyen; a bécsi külpolitika pedig súlyos hátrányt tartotta Szerbia akármilyen irányu megerősödését. Mon-

lán építsek nekik egy új fecské-fészket? Miből van a fecské-fészkek? Mondják, Kinában eszik a fecskék fészket. Én már csak nem is ettem ilyen! Soha. Borzalmas. S itt, a cipőm orra előtt, három néma, vadló, tragikus madár, kis tátrafecskek, a vihar után, delökve és elfelejtve.

A kétségbeesés legvégső fokán vattát hoztam ki a szobából és belegöngyöltem a fecskéket. Az én főlennyel és majdnem elégedetten eltávoztam a tett színhelyéről. — Elvégre reggel van, nekem a napra kell feküdni és ott lenni a zene-pavillonban, már a francia tangót játszik. Érik az éter és a... és a trophil-injekciót is meg kell hozatni Késmárkról. Még nem is olvastam a mai prágai lapokat. Három fecské miatt!

Délben, a table d'hótenál megkérdeztem félénken a szomszédomat:

— Mondja, doktor ur, ha a fecskék kiesnek a fészkeikből, hogy lehet őket eltartani?

— Sehogy — felelte. Az anyjuk értük jön. Az anyjuk megtalálja őket és elviszi őket.

Megdöbbenve néztem a doktor-

ra. Ezek tudnak, ezek az orvosok, hiába. Tanult ember egy ilyen orvos. Tudja-e vajjon, hogy az állatvilágból, ha valaki így kiesik, melyik fajtaért jön el az anyja és melyikért az apja? Biztos tudja. Például, ha az oroszlan eltéved az őserdőben, érte megy az anyja? A doktor biztosan tudja, de nem kérdezem meg, mert szégyelem magam. A Róna tanár urnak igazza volt, hogy kettést adott. Megérdemeltem volna a négyest is.

Egyelőre az a fontos, hogy a három kis fiókáért eljön az anyjuk. Egész megkönnyebbültem. Az anyjuk ott találja őket a terepszon, vattában. Az anyjuk meg is dicsérhetne engem. Na, most már rendben van, az uzsonnához vászonruhát veszek és estére bekoszizok Ótátrafüredre, valami estély lesz.

Két órákor délután azért néztem őket. Ott gubbasztottak a vattában, teljesen szomoruan és kiverően. Mégis, hátha korzódik az anyjuk, vagy fogorvoshoz jár? Adok egy kávéskanál vizet. Elfordították a fejüket. Bojokoff.

Este, mielőtt Ótátrafüredre ment volna az autó, még egy-

megnéztem őket. A vattában össze bujtak, mert jött az esti szél. Biztosan jön értük az anyjuk.

Ejfel két órákor, az ótátrafüredi Grand-Hotel halljában, eszembe jutott a három kis fecské. A nagyteremben szmokingos urak táncoltak és egy hölgy pezsgőt locsolt a parkettra. Irtózatosan megfájdult a szívem. A soffiót megkináltam cigarettával és elmondtam a fecskéket. A soffió is melegsívű ember volt, gyorsan átvitt a szoba felé, néztem meg, mi van a fecskékkal? Fölhajtottam a falk-plasztrónt és dideregve, a szobában, fölrohantam a terepszonra. A villanyzeblámpával keresem őket.

A fehér vattában ott bujtak össze. A szemüket behuntyták. Alszanak. De a szárnyuk nem melledik. Megérintem őket. Hidegek. Csak... Csak nem?....

De. Igen.

S azóta nem alszom. Soha még ilyen elégedetlen nem voltam magammal.

(Tátraháza, 1923. aug.)

Fekete Tivadár.

tenegró tudvalevőleg nem öröködték akkor a nagy hatalmak tanácsaival és nyugodtan folytatta Skutari ostromát... Mérey félig-meddig csakugyan megnyerte San Giuliano beleegyezését a flotta-demonstrációhoz, de Giolitti a legnagyobb eréllyel lépett közbe, mert előrelátta az európai háború rizikóját és az albán határ kedvéért nem akart ilyen kockázatot vállalni... A flotta-demonstrációval kapcsolatos diplomáciai tárgyalások során Jagow német külügyminiszter kijelentette a berlini olasz nagykövet előtt, hogy már ismétlenül kénytelen volt Bécsben interveniálni elhírtelenkedett lépések megelőzése végett, néhány nappal utóbb pedig Marchese Carloti, a szentpétervári olasz nagykövet, azt a jelentést küldte, hogy a Montenegró ellen vezetett flotta-demonstráció első következménye az lett volna Pétervárott, hogy megbukik a békepolitika legősztöbb képviselője, Sasonow külügyminiszter és helyette a háborús párt egyik bizalmi embere kerül az orosz külügyminiszterium élére. Ez pedig az európai háborút jelentette volna 1913 tavaszán, az európai háborút azért, mert Nikita nem akarta feladni Skutari ostromát. Ötven évvel később a bécsi külpolitika csakugyan adott egy ütökártyát az orosz háborús párt kezébe és az 1914 júliusának végén, augusztusának elején lejátszódott események teljesen igazolják azt az energiát, a mellyel Giolitti akkor megakadályozta a flotta-demonstrációt. A kik akkor Berchtold gróf nevében intézték a monarchia külpolitikáját, szinte szerződészettség gyanánt bélyegezték meg Giolitti politikáját, pedig ez nem szerződészettség volt, hanem békementés.

Devalerát elfogták.

(Fogságban az ir köztársasági vezér.)

Dublinből táviratozzák: Az ir kormánycsapatok és az ir köztársaságok között Enyeseben egy választól gyűlésen összeütközésre került a sor. A kormánycsapatok ez alkalommal letartóztatták Devalera ir köztársasági vezért.

Londonból táviratozzák: Devalera letartóztatása Enyeseben drámai körülmények között történt. Az ir köztársasági vezér szökése óta tegnap szerepelt először nyilvánosan. Amikor a szónoki emelvényre lépett, katonaság és rendőrség fogta körül az emelvényt. Devalera hívei tiltakoztak vezérük elfogatása ellen. Ekkor összeütközésre került a sor a rendőrség és a köztársaságok között. Többen az összeütközés során megsebesültek. Devalera sértetlen maradt. Az angol kormány mindaddig nem bocsátja szabadon a köztársasági vezért, amíg ártalmas a közbiztonságra.

Londonból táviratozzák: A

kormány elhatározta, hogy Devalerát nem állítja haditörvényszék elé, hanem internálja mindaddig,

Javult az angol-francia helyzet.

— Várják Poincaré választ. — Hosszu nemzetközi válság. —

Londonból jelentik: Az angol-francia helyzet most már lényegesen enyhült. Londonban optimista hangulat uralkodik és azt remélik, hogy sikerül a végleges szakítást megakadályozni. Párisban végre belátják azokat a nagy áldozatokat, amelyeket Anglia Európa békéjének megmentése érdekében hajlandó hozni. Az antantot valószínűleg sikerülni fog megmenteni. Poincaré vasárnapi beszéde valószínűleg átmenetet fog jelenteni Franciaország merev politikájából olyan politikához, amely lehetővé fogja tenni, hogy a francia és az angol politikát összeegyeztessék.

Londonból táviratozzák: Edwards Chiley miniszter Genfben utazik, ahol részvesz a Népszövetség közgyűlésén. Elutazása előtt a következőket mondotta a hírlapíróknak:

— Minden jel szerint Európában hosszú nemzetközi válságra van kilátás, amelynek kibonyolítását lehetetlen előrelátni.

Párisból táviratozzák: A francia kormány pontonként fog válaszolni az angol jegyzékre.

Londonból táviratozzák: A Reuter-ügynökség szerint angol politikai körökben szükségesnek tartják, hogy Poincaré egy héten belül válaszoljon az angol jegyzékre. Beavatott körök nem hiszik, hogy a francia válasz a magatartás megváltoztatására bármilyen lényegbe vágó változást tartalmazna, mert a francia sajtó hangjánál semmi kilátás nincs a francia magatartás megváltoztatására. A válasz megérkezéséig Anglia nem tesz semmi további lépést, hogy az angol jegyzékben kilátásba helyezett esetleges akciót megindítsa. Az angol jegyzéket Belgiumban nem fogadják oly sötétén, mint Franciaországban.

Londonból táviratozzák: Baldwin angol miniszterelnök tegnap hosszú előterjesztést tett György királynak a nemzetközi válságról és az unionista-párt egyenletlenségéről. Baldwin már kedden Haimsbán akart ülni, de másként határozott és csak két hét múlva kezdi meg szabadságát, mert Londonban akarja bevárni a francia kormány választ. Az angol közvéleményt elkedvetlenítette az a körülmény, hogy Párisban ellenkezően fogadják az angol jegyzéket. A Daily Telegraph szükségesnek tartja, hogy az angol kormány mérsékelje rideg hangját. Angliában kedvezőbben ítélkik meg a német kormányváltozás következtében a nemzetközi helyzetet. Ez abban nyilvánul meg, hogy a

mg szabadonbocsajtása nem jelent veszedelemet az ir szabadállamra.

márka arilyama javult, a francia franké pedig tovább hanyatlott.

Londonból táviratozzák: A jóvátétel kérdésének megoldását

Az állam átvette Menyházát.

— A borossebesi agrárbizottság feltűnést keltő döntése. —

Igen érdekes kisajátítás történt néhány nappal ezelőtt Aradmegye egyik országosbírói fűrődőhelyén. A kisajátítás ténye különösen azért rendkívüli, mert hatalmas erdőterületek kisajátításával együtt a fűrődőhely is állami tulajdonba került. A kisajátítás eddig még nem jogilag befejezett tény, de az állami funkcionáriusok részéről már megtörtént a tényleges birtokbavétel.

Moncasa (Menyháza) fűrődőhely a körülötte fekvő hatalmas erdőségekkal együtt a Wenckheimgrófok uradalmához tartozott és nemrégiben került a Nasici Rt. birtokába, amely az egész erdőséget és a fűrődőtelepet megvásárolta. A Nasici Moneasa (Menyháza) fűrődő és Sebisén (Borossebesen) nagyarányu telepeket rendezett és számos hivatalnok és tisztviselő vezetésével egész munkássereg kezdte meg az erdők kitermelését és ugyanekkor tervszerű építkezéshez is fogott a vállalat, amely a már meglehetősen szűk és kissé elhanyagolt fűrődőhelyet európai nivóju hatalmas fűrődővé akarta kiépíteni.

Néhány nappal ezelőtt meglepő fordulat történt, ami legalább is egy időre kétségessé teszi a fűrődő fejlődésébe vetett reményeket. A moneasai (menyházai) telep vezetőségénél megjelent Bacilla lipovai (lippai) erdőfelügyelő és ott közölte azt a hivatalos utasítást, hogy az agrárreform értelmében a volt Wenckheim-uradalom egész területét át kell venni és a kisajátítás alatt álló erdőségben minden kitermelést azonnal be kell szüntetni.

Ez az utolsó intézkedés egy ma még vitás kérdést merít fel. Azt vitatják ugyanis, hogy a kisajátítás során a föld tulajdonjogára vonatkozik és nem veszi el a földterület kihasználására szerzett külön jogokat, amilyen például a fatermelési jog is, amelyhez külön államhatósági engedély szükséges. A legtöbb agrárbíró elfogadta ezt az érvet, de voltak agrárbírók, amelyek nemcsak a tulajdonjogot, hanem a területhez fűződő mindennemű egyéb jogot is, tekintet nélkül a jog megszerzésének időjére és módjaira, teljes séggel kisajátították. Ezzel az érveléssel hozta meg határozatát a

egy francia körökben lehetségesnek vélik a következőképen. Németország fizetőképessége ötven milliárd, amiből Anglia a spaal egyezmény szerint 22 százalékot, vagyis 11 milliárdot kapna. Angliának szárazföldi adósaiktól kell még adóssággal törlesztéséhez hárommilliárd 200 millió aranymárka. Ez alapon Franciaország ki tudna egyezni Angliával.

sebsi (borossebesi) járási agrárbizottság is, amely nemcsak a fatermelést szüntette be, hanem az egész fűrődőtelepet is állami kezelésbe vette át, mivel a fűrődőtelep egész területe a környező erdőséggel együtt egy birtok volt.

Az otlacai csempészes

(Holnap dönt a vizsgálóbíró.)

Megirta az Aradi Közlöny, hogy az otlacai csempészeset ügyből kifolyólag tegnap előzetes őrizetbe vettek egy aradi kereskedőt és egy földbirtokost. Mindkettőt átkísérték ma az ügyészre. A vizsgálóbíró holnap dönt afelett, hogy helye van-e az előzetes letartóztatásnak. Valószínű, hogy a döntés kedvező lesz és a két tekintélyes aradi ember még holnap visszanyeri szabadságát. A nagykereskedőnél tartott házkutatás alkalmával nem találtak kompromittáló adatokat és az is beigazolást nyert hogy hatóságai személylyel nem állt összeköttetésben. Az addigi vizsgálat azt a vádat említi, hogy a nagykereskedő és a földbirtokos Zelenski gróf nevében 50 szarvasmarhát csempészték át a határon. Ezzel szemben mindketten azzal védekeznek, hogy nem követtek el csempészeset, mert ők legalisan jának el. A Zelenski-uradalom megbizta őket a repatriálási permissz megszerzésével. Ezt meg is kapták kétszáz szarvasmarhára. Mint hogy a dolog sürgős volt, nem értesíthették az uradalom igazgatóját. Ötven szarvasmarhát a permissz alapján az uradalom nevében átszállították. Az átszállítás hatósági közegek jelenlétében, szabályszerű járatok és a permissz alapján történt. Egyébként a nagykereskedő és földbirtokos védelmét dr. Miclea Sever ügyvéd vállalta el.

A mai nap folyamán újabb érdekes fordulat történt. A vizsgálatot vezető hatóság őrizetbe helyezett egy közismert aradi mészáros mestert, aki a Konzorcium részére szarvasmarhákat vásárolt. Kihallgatása után szabadon bocsátották. Érdekes, hogy amikor az otlacai helyettes vámfőnöknel házkutatást tartottak, négyszázezer lef készpénzt találtak. Ertesztésünk szerint őrizetbe fogják venni az otlacai vámfőnököt is, aki jelenleg egy fűrődőhelyen nyaral.

részét, amely szerint Romániában orvosi gyakorlatot csak az folytathat, aki vagy a belföldön szerzett, vagy külföldi, de a román hatóságok által már nosztrifikált diplomával rendelkezik. Mindenki más, aki orvosi gyakorlatot folytat, vagy pénzért gyógyítást végez, első esetben 200-tól 2000 leig terjedhető pénzbüntetéssel súftható, ismételt esetben pedig egy hónaptól egy évig terjedő fogsázzal büntethető. Valószínű, hogy a főorvos fellépésének meglesz az eredménye és a képzettség nélküli ember csalásának és esetleg kellemetlen következményű visszaéléseinek véget vehetnek.

HIREK.

Az olaszok Fiume megszállására készülnek.

(Lefoglalt jugoszláv hadianyag.)

Belgrádból táviratozzák: A kormány félhivatalosa, a „Politika” közli, hogy az olaszok nagyszámu csapatokat összpontosítottak Trieszt körül. Azt hiszik, hogy a katonai felvonulásnak célja: Fiume megszállása. A lap érélyes intézkedések megtételét sürgetti.

Párisból táviratozzák: A lapok jelentik Triesztből: Az olasz hatóságok lefoglalták a Vulkanogőzösnök egymillió fegyverből, háromezer gépfegyverből és huszonhárom hegyvüteből álló szállítmányát. Ez a hadianyag az olasz hadikészlet likvidálásából származik és a vevők Jugoszláviának adták tovább.

— Lemondott a párisi román követ. Párisból táviratozzák: Victor Antonescu, Románia párisi nagykövete beadta lemondását. — Ez a szüksévu távirat bizonyára meglepetésként fog hatni Románia politikai és gazdasági köreire. Ezideig szó sem volt róla, hogy Románia párisi követe otthagya fontos pozícióját. Valószínű, hogy Antonescu követet a román valutával üzőtt nagyarányu spekuláció készítette arra, hogy be nyújtsa lemondását.

— A törvényeszkék elnöke hivatalban. Dr. Moldovan Silviu törvényeszkék elnök szabadságáról visszaérkezett és ma átvette hivatala vezetését.

— Új városi tanácsos. Puficu András második kerületi előjárót, jelenlegi beosztásának fenntartása mellett városi tanácsossá nevezték ki.

— Új hajlékot keres az egészségügyi felügyelőség. Az aradi egészségügyi felügyelőség, amely a poliklinika épületében, a szabadkőmives palotában tartja hivatalos helyiségeit, most új helyiséget keres. Demian Aurel dr. egészségügyi felügyelő a felügyelőség mostani helyiségeit egészségteleneknek és lakhatatlannak minősítette, mert a falak állandóan nedvesek és kipárolgásuk ártalmas. Az egészségügyi felügyelő megtette a szükséges lépéseket, hogy hivatalai új helyiséghez jussanak.

— Hol működnek az adóbizottságok? Az aradi adókivető-bizottságok holnap, szombaton a következő utcákban folytatják munkájukat: az I. Ségában, a II. visszamaradt tételeket dolgoz fel, a IV. a Boulevardul Regina Marian (Andrássy-téren), a VI. a Kálmán János-utcában, a VII. a Romul Veliciu (Lipót) utcában, a VIII. a Fabriciei (Gyár) utcában és a IX. a General Coanda (Borona) utcában.

— Az új török kormány. Konstantinápolyból táviratozzák: A kormány elnökévé Feti beit választották meg. Izmed pasa továbbra is külügyminiszter marad.

— Három milliárd hadisarc. Duisburgból táviratozzák: A megszálló főparancsnokság három milliárd márka hadisarcot rótt ki a városra azért a robbanásért, amely július harmincadikán történt a hochfeldi vasuti hidon a francia szabadságot katonákat szállító vonatban.

— Zarándokok autókatasztrófiája. Párisból táviratozzák: Saint Uveur közelében egy autobus harminc zarándokkal egy hetven méter mély szakadékba zuhant. A szerencsétlenség oka a sofőr, aki rosszul kormányzott. A lezuhantak közül csak egy maradt életben, a többiek meghaltak.

— Tűz a verduni erdőben. Párisból táviratozzák: Verdun erdőiben tűz tört ki, amely sok löszkészletet robbantott fel.

— Az Aradi Lovd-Társulat új hajléka a Városi kávéház emeleti termében f. hó 18-nak estéjétől kezdve a társulat tagjainak rendelkezésére áll.

— Szabadlában a letartóztatott tornyal postamesternő. Jelentette az Aradi Közlöny, hogy Zimmermann Ilonkát, a tornyal postahivatalt vezetőjét, akik azzal gyanúsították, hogy egy amerikai pénzeslevélből névszáz dollárt vett ki, letartóztatták. A vádtanács ma foglalkozott ezzel az ügyvel és miután nem látta belga-zoltnak, hogy a pénzeslevelet a posta mesternő felhontotta és miután az is kiderült, hogy a házkutatás alkalmával nála talált 206 dollár saját jogos tulajdona, elrendelte szabadlábrahelyezését.

— Újabb rekord. A Diana sósorszesz elérte a jóság és népszerűség rekordját.

— Kollin Jenő fogászati műtermét Piata Avram Iancu 11. (Szabad-
ság-ter 11.) alatt megnyitotta.

— A zsidók honosítása. Bucuresztből jelentik: Az országos zsidószövetség ma kihallgatáson jelent meg a belügyminiszter előtt, akinek felhívták figyelmét arra, hogy egyes ügyvétszék helytelenül értelmezik a zsidók honosításáról szóló törvényeket és rendeleteket. A belügyminiszter biztató ígéretet adott a küldöttöknél, egyben pedig távirati felvilágosítást kért a jassy-i, az argesti és a putnai ügyvétszégektől ez ügyre vonatkozólag.

— Fenyeget az orosz szovjet. Szófiából jelentik: A bolgár kormány jegyzékét kanoff a szovietről, amelyben a szoviet tiltakozik és represzálással fenyegeti meg a bolgár kormányt az orosz vöröskereszt misszió kiutasítása miatt. A bolgár kormány a mai minisztertanácson foglalkozik a levélre adandó válaszsal.

— Ünneppal délután szünet lesz a postán. Az aradi postafőnökség közli a közönséggel azt az új rendeletet, amely szerint vasárnapokon és ünneppalokon csak a telefon és távirda működik. Ajánlott leveleket ünneppalokon csak déli 12 óráig vesznek fel. Ez volt a régi rendszer is és egész Európában általános postaszolgálat. Az új rendelet szerint ezután megszűnik az eddig Romániában szokásos ünneppal délutáni ajánlottlevél felvétel.

— A nyugdíjasok elnökének panamája. Bécsből táviratozzák: Mizoch Józsefet, az állami nyugdíjasok állami egyesületének elnökét ma letartóztatták. Évek óta sulvos kifogások merültek fel a működése ellen. A rendőrség már hónapok óta folytatja ellene a vizsgálatot és most több sulvosan gyanus körülményt állapított meg, amelynek eredménye a letartóztatás. Mizoch elnök a járandóságán kívül különböző cimeken tekintélyes összegeket vett fel. Az ebben az évben felvett összegek megladóják a 60 milliót.

— A kisantant és az orosz kérdés. Prágából táviratozzák: A sinai konferenciáról jélertesült körök azt állítják, hogy az orosz problémával kapcsolatban szóbakerült a kisantant szláv politikája is. Megállapították, hogy a pánszlávizmus ismét időszerűvé válik és a kisantant két szláv államának ebben az ügyben való magatartása magától értetődik, míg Romániára ajánlatos volna, ha figyelne Oroszország nemzeti ujjaébredésének lehetőségeire. Kimondták, hogy a kisantant szerepe az orosz problémával szemben főleg abban nyilvánul, hogy a német—orosz érdekközösséget csökkenteni kell és ezzel a politikával a kisantant súlypontját Prágába kell helyezni.

— Akik trilliókat loptak. Varsóból táviratozzák: A moszkvai törvényeszkék az állami nyomda négy munkásának pörét kezdte ma tárgyalni, akik háromtrillió rubelt loptak el a bankjegyraktárból. Enyhítő körülmény lesz számukra, hogy a rendőrség az ellopott pénzt házkutatás alkalmával megtalálta a lakásukon.

A Haladás előadásán dr. György János, az ismert nevű tanár fog nagy érdeklődés mellett délután 6 órakor szabadelőadás tartani a társadalom megújulásának elemeiről. A művészi zongorasámot Farkas Mariska adja.

— Munkára fogják a Wrangel-katonákat. Bucuresztből jelentik: A munkaügyi miniszteriumban tegnap értekezlet volt, amelyen elhatározták, hogy a fogarasi várban elhelyezett Wrangel-katonák közül az egészségeseket mezőgazdasági és ipari munkára küldik, a tüdőbetegeket pedig sanatóriumokban helyezik el.

— Tánccmulatság. Szombaton, 18-án este a gáji iparosság tánccmulatságot rendez.

— Adler Hugó irodáját Str. Románului (Zrinyi-utca) 18. sz. alá helyezte át.

— Harmadik telefon-központ Budapesten. Budapestről táviratozzák: A harmadik telefonközpont építése a mai nappal a megvalósulás stádiumába lépett. Hétfőn már megkezdődik az építési anyagok szállítása és ugyanezen a napon megkezdődik az épület építése is, amely kilenc emeletes lesz. Az automataközpont is tétő alá kerül jövőre.

— Meggyilkolta a rokonát. A siriai (világosi) csendőrség ma egy gyilkosságról tett jelentést az aradi királyi ügyvétszéknek. Kirpács Antal világosi cigány e hónap 15-én egy kapával fejbévágta rokonát, Kirpács Antalt, akinek a Kapacsapás koponyáját kettéhasította és az agyhártyát is megsértette. Kirpács Antal ma sérüléseibe belehalt. Ügyvézi indítványra a járásbíró elrendelte a meggyilkolt ember felboncolását, amelynek fogantatásával a világosi járásbírószágot bízták meg. A gyilkost a csendőrség őrizetbe vette.

— Halálra gázolta a szekér. Az ineni (Borosjenői) csendőrség ma jelentette az aradi ügyvétszéknek, hogy Petru János tizennégy éves ineni (Borosjenői) fiu egy parasztszekérről leesett, a szekér keresztül ment rajta és halálra gázolta. Az ügyvétség megadta a temetési engedélyt.

MARGUERITTE. 18998
PROSTITUALTAK
megjelent: KELET hírlaplroda.

